

De loopbaan van vele ouderlingen is daardoor tragisch geworden.

Bij het begin waren zij voor hun taak als aangewezen.

Nu moeten zij, evenals een lullend kind door zijn moeder, door den kerkeraad als aan de hand worden meegesleept.

Dit is hun groote fout geweest: zij hebben op hun levenswijsheid vertrouwd, maar de studie verwaarloosd.

Levenswijsheid berust op het kennen van de werkelijkheid.

De kennis van God als den eeuwigen Werkelijke. De kennis van zichzelf als het subjectief werkelijke.

De kennis van den tijd als dat deel van het objectief werkelijke, waarmee men in persoonlijke aanraking komt. Daarvoor is natuurlijk ook begrepen de kennis van de menschen in het gemeen en de geloovigen in het bijzonder.

En nu schenkt de levenswijsheid het inzicht om het eene werkelijke met het andere werkelijke te combineren, zoodat er harmonie uit geboren wordt.

Men kan ook zóó opereeren met werkelijkheden, dat men disharmonie te voorschijn roept. Of men kan onwerkelijkheden voor werkelijkheden aanzien met hetzelfde gevolg. Dan mislukt elke poging van betekenis. Dan wordt men ten laatste niet meer serieus genomen. Dan staat men geteekend als stomper of lichtschipper.

Werkelijkheid met werkelijkheid tot nieuwe harmonie verbanden, het is de essentie der levenswijsheid.

Maar het werkelijke groeit.

Het verandert.

Nu eens geleidelijk.

Dan weder met sprongen.

Wie daarmee geen rekening houdt, verliest noodzakelijk ook zijn levenswijsheid.

Want de werkelijkheid, waaruit hij nog altijd leeft, is onwerkelijkheid geworden.

Bij plotselinge verandering der werkelijkheid laat de levenswijsheid op een oogenblik in den steek.

De levenswijsheid laat zich eenigszins vergelijken met het instinct der dieren.

Hoe prachtig instinctief, hoe verstandig zoeken b.v. de vogels hun broedplaatsen uit.

Maar wanneer er nu een vuurtoren wordt gebouwd, die zijn sterke draallichten in het rond werpt, begeeft het instinct hen.

Zij vliegen radeloos heen en weer. Het broedsel wordt verlaten. De vogelgeboorte vermindert sterk.

Zoo ook verloor menig levenswijze bij het uitbreken van den laatste oorlog zijn evenwicht. Nerveusiteit was het, al wil hij het zich nu niet gaarne meer beken.

Tegen historische schokken, waarin de werkelijkheid zich eensklaps wijzigd, blijkt de levenswijsheid niet opgewassen.

Dan moet er eerst weer oriëntering komen.

Men moet poolshoogte nemen van de werkelijkheidsbeving, die menig huis onverwip, menige staatsinrichting door elkander hultse, menige ziel ontredde.

De levenswijsheid doet zich dan weer gelden, wanneer de werkelijke toestand zich eenigszins laat overzien.

Dit illustreert ten volle, hoe ook in minder geweldige tijden de levenswijsheid van de kennis der werkelijkheid veranderd is.

En nu leven wij in onze dagen sterk.

De veranderingen grijpen niet langzaam, maar snel plaats.

Daarom kan de levenswijsheid de studie, het onderzoek naar de werkelijkheid nu allernuist ontberen.

Hoe hebben in de laatste twintig jaren de geestelijke stroomingen zich niet verlegd!

Hoe zijn inzonderheid in den allerlaatsten tijd niet nieuwe behoeften openbaar geworden!

Daarvan dienen onze ouderlingen vooral zich op de hoogte te stellen.

Want dat alles gaat niet buiten de gemeente van Christus om.

Op verkregen levenswijsheid alleen kunnen zij niet teren.

Want dan is die binnenkort opgeteerd.

Hun werkelijkheidskennis moeten zij noodig aanvullen. Van dag tot dag. Zonder tijdsverlies.

Het was voor 50, zelfs voor 25 jaren veel gemakkelijker een goed ouderling te zijn dan nu.

Het kostte destijds niet zooveel inspanning, zijn tijd bij te houden.

De studie is voor den ouderling altijd onmisbaar. Maar voor een kwarteeuw kon hij die kalmer opvatten dan nu.

Thans echter dient er vlugger gewerkt, nauwgezetter onderzocht dan ooit.

Vandaar dat een opwekken tot en vingerwijzingen geven voor de studie der ouderlingen niet alleen eisch des tijds, maar eisch van het Hoofd der kerk, Christus, moet geacht.

Korte Lijnen uit de Kerkgeschiedenis. I.

Bij de firma Jan Haan in Groningen verscheen een derde druk van het boek van wijlen Dr T. Bos „Korte Lijnen uit de Kerkgeschiedenis“.

Deze druk is bewerkt door den heer G. Meima. Van de meeste kerkgeschiedenissen onderscheidt deze zich, dat zij zich aangenaam laat lezen.

Zij biedt geen dorre opsomming, maar houdt overal rekening met het leven.

Ze werd geschreven voor jongelui, en daarvoor leent ze zich dan ook uitnemend.

Als onze jongeren dit onder de knie hebben, mogen zij over de geschiedenis der kerk getuist meespreken. Natuurlijk niet, omdat het wetenschappelijk zoo hoog staat. Doch dat bedoelde de schrijver ook niet. Hij heeft hier gepuut uit afgeleide bronnen. Maar omdat het inderdaad een deugdelijk overzicht geeft.

Daarom hieturen we het te meer, dat dit boek, als het tot de kerkgeschiedenis van den laatste tijd komt, niet alleen met korte, maar soms ook met kromme lijnen werkt.

Van het ontstaan der Doleantie zegt het op blz. 200 dit:

„Zij (n.l. de Vrije Universiteit) had geen bepaald kerkelijke kleur, doch hoopte de wetenschap weer naar de oude Gereformeerde beginselen te ontwikkelen en de Hervormde Kerk te voorzien van Dienaren des Woords, die de Gereformeerde leer konden, liefhadden en zouden bevoorlaren. Dit laatste werd echter door de Synode onmogelijk gemaakt, waardoor een tweede reformatische beweging voorbereid werd, bekend onder den naam van „Doleantie“ (1886).“

Hier wordt dus de oude voorstelling van Hervormde zijde gegeven en ook van anderen kant wel geloofd, dat de Doleantie toch eigenlijk draaide om de Vrije Universiteit en het niet toelaten van haar studenten tot de bediening in de Hervormde kerk.

Dit nu is geheel bezijden de waarheid.

Het ware te wenschen, dat de Archieven eens werden geopend en op dit punt publiek gemaakt.

Dr. Kuyper en Rutgers hebben herhaaldelijk verzekerd, dat de Doleantie met de universiteitskwestie niets te maken had.

Waarom deze mannen op hun woord niet geloofd?

Trouwens, geven de feiten hun ook niet gelijk?

Als men de geschiedenis en de voorbereiding der Doleantie eens nagaat, vindt men dan niet gansch andere factoren?

Hier ging een korte lijn krom.

Dit gebeurde in dit verdienstelijke boek, dat we allernuist onzen lezers ontraden, nog een paar maal.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De kerk en de sociale kwestie

bezien door een niet-theoloog.

IV.

IV. De preek.

Er wordt heel wat geklaagd over de preek. Er is ook veel over te zeggen. Maar met het badwater gooie men ook nu het kind niet weg.

Zelfs als er door een eenvoudig en gemoedelijk man wordt gepreekt, is de preek van onberekenbare en vruchtbare invloed. Het Woord des Heeren Heeren wordt gebracht, en dat Woord doet al wat Hem behaagt, en de Heilige Geest, die het aan de harten heiligt, kan met zwakke zondige middelen ook werken.

Ja méér. Op den Zondag wordt de gemeente opgeheven uit het alledaagsche, het gewone. Wordt den geestelijken mensch geestelijk voedsel aangeboden. Wordt de gemeente door het feit reeds van den eeredienst en de preek geroepen de harten opwaarts te heffen. En al denkt de prediker geen oogenblik aan het sociale leven en de ontzaggelijke sociale vragen, de beteekenis van het feit, dat de menschen bepaald worden bij zuiver geestelijke, eeuwige, hemelsche dingen, is onmeetbaar groot.

Hoeveel hooger moet hij niet staan, die — in tegenstelling met duizenden anderen — na zes dagen telkens weer los wordt gemaakt van de vergankelijke, tijdelijke en zichtbare dingen.

Telkens weer, ja, altoos worden er teksten behandeld, waarvan ook de hoorder, die behoefte heeft aan getrouwere, vollediger prediking van Gods Woord, de toepassing kan maken ook voor het sociale leven.

Dus ook al gaat men op de gewone manier door, kan er rijke zegen zijn. Maar m.i. moet er toch wel wat verbeteren. Er is misschien teveel vrijheid, zoodat Gods Woord in zijn geheel niet tot zijn recht komt.

Ter overweging geef ik daartoe een serie teksten, waarover ik de laatste twee jaren hoorde preeken.

Ik sla mijn aantekeningen op bij de Psalmen en ga dan tot Jeremia, en vervolgens bij Matthäus tot Johannes.

Ik sla over de teksten, die bij Christelijke feestdagen of viering van het H. Avondmaal werden behandeld.

Wanneer men op zijn gemak deze teksten eens nagaat en vergelijkt, vergelijkt ook met wat ik daarna aanspik, zal men waarschijnlijk erkennen: „Van Gods Woord wordt niet gepredikt. (En nu is mijn ervaring, geloof ik, nog niet eens zoo slecht.)“

Ps. 28 : 9, Verlos uw volk en zegen uwe erve en weid ze en verhef ze tot in eeuwigheid.

Ps. 46 : 10—12, Die de oorlogen doet ophouden Laat af en weet dat Ik God ben De Heere der Heerschen is met ons

Ps. 86 : 11, Leer mij, Heere, uwen weg, ik zal in uwe waarheid wandelen.

Ps. 91 : 2, Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, zal vernachten in de schaduw des Almachtigen.

Ps. 121 : 7, De Heere zal u bewaren van alle kwaad, uwe ziel zal Hij bewaren.

Spreuken 28 : 1, De goddeloozen vlieden waar geen vervolging is, maar elk rechtvaardige is moedig als een jonge leeuw.

Jesaja 1 : 17, 18, Laat af van kwaad te doen, leert goed te doen al waren uwe zonden als schuilen. Ik zal ze maken als witte wol.

Jesaja 43 : 25, Ik ben het die uwe overtredingen uitdelg om Mijne wil en Ik gedenk uwe zonden niet.

Jes. 44 : 1—4,

Jes. 54 : 8, In een kleinen toorn heb Ik Mijn aangezicht een oogenblik verborgen, met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mijn uwer ontfermen.

Jes. 55 : 13, Voor een doorn zal een denneboom, voor een distel een mirtboom opgaan.

Jes. 60 : 1, Maak u op en word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op.

Jeremia 6 : 16, Staat op de wegen, ziet toe, vraagt naar de oude paden.

Jer. 9 : 23, Een wijze beroeme zich niet in zijn wijsheid, een sterke niet in zijn sterkheid, een rijke niet in zijn rijkdom.

Jer. 12 : 5, Als gij loopt met de voegangers, zoo maken zij u moede, hoe zult gij u dan mengen met de paarden

Jer. 18 : 23, Heere, maak geen verzoening over hame ongerechtigheid.

Jer. 31 : 3, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde.

Jeremia 31 : 20, Is niet Efraim mij een dierbare zoon?

En uit het Nieuwe Testament:

Matth. 3 : 13, Toen kwam Jezus tot Johannes om van hem gedoopt te worden.

Matth. 11 : 2—6, Johannes, in de gevangenis geboord hebbende de werken van Christus, zeide: Zijt Gij degene, die komen zou?

Matth. 11 : 12, En van Johannes tot nu toe wordt het Koninkrijk der Hemelen geweld aangedaan.

Matth. 12 : 43, 44, En de onreine geest zoekende rust ... zegt ... ik zal wederkeren ... waar ik ben uitgegaan ...

Matth. 24 : 12, ... ongerechtigheid vermenigvuldigd ... zoo zal de liefde van velen verkouden.

Markus 9 : 28, 29, ... waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen ... Nergens door uitgaan, dan door bidden en vasten.

Lukas 8 : 40—56, Jairus' dochter opgewekt, de kranke vrouw genezen.

Lukas 9 : 28—36, Verheerlijking op den berg.

Lukas 11 : 21, 22, Sterk gewapende ... zijn hof bewakend ... vrede ... Als een daarover komt die sterker is dan hij ... overwint ... deelt zijn roof uit.

Lukas 12 : 32—34, Vrees niet, klein kuddeken ... waar uw schat is, zal ook uw hart zijn.

Lukas 15 : 11—32, Gelijkenis van de twee broeders.

Lukas 16 : 10—13, ... Getrouw in 't minste ... ook in 't groote ... den onrechtvaardigen Mammon ... God dienen en den Mammon ...

Lukas 17 : 32, Gedenkt aan de vrouw van Lot.

Lukas 18 : 8b, De Zoon des menschen als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden?

Joh. 3 : 14, Gelijk Mozes de slang heeft verhoogd

Joh. 5 : 39, Onderzoekt de Schrift ... die zijn het, die van mij getuigen.

Joh. 8 : 1—11, Jezus en de overspelige vrouw.

Joh. 19 : 39, Nicodemus ... die des nachts kwam ... kwam ook ...

Prachtige God-verheerlijkende predikaties zijn er over vele der genoemde schriftuurplaatsen gehouden, maar vindt men niet, dat over 't geheel genomen de teksten, zooals ze nu bij elkaar zijn, te weinig den vollen veelkleurigen rijkdom des Woords — ook voor het sociale leven — doen uitkomen?

De catechismus-prediking, daarvan kan veel goeds, maar ook veel minder goeds gezegd.

Men krijgt wel eens 't gevoel: raakt men niet uitgeprekt over de stof, die ieder jaar weer wordt behandeld? Kan men wel in gemoede blijven volhouden wat men in 1619 heeft gezegd?

Aandachtige hoorders, die 15, 20, 25 jaar en langer jaar in jaar uit het hoorden betwijfelen het; zou de prediker het zelf ook na zooveel jaren niet doen?

Er kan o.m. bij de wet en het gebed veel